

KROMPIR — DRUGI KRUH POLJANCEV

Poljanska dolina je daleč naokrog poznana po svojih naravnih lepotah. Vendar to ni njena edina značilnost. Tudi tovorni avtomobili, zvrhano naloženi z zaboji semenskega krompirja, ki jeseni in spomladi hite proti Škofji Loki, dajejo vsako leto vse večji pečat temu predelu. Poljanska dolina postaja namreč središče proizvodnje semenskega krompirja na Gorenjskem.

Znano je, da so kmetje s Sorškega polja pa tudi od drugod že pred vojno hodili nakupovat krompir za seme v Poljansko dolino. Vendar ta zamenjava ni slonela na solidnih temeljih. Bila je neorganizirana, nenačrtna, brez strokovnega vodstva in nadzorstva. Šele po osvoboditvi se je razvila organizirana semenska služba z jasno določenimi nalogami. Ta služba ima najnujnejšo opremo in strokovnjake, kar omogoča sodobno in strokovno neoporečno proizvodnjo semenskega krompirja.

Začetki organizirane semenske službe v Poljanski dolini segajo v leto 1952, ko so pri takratnih kmetijskih delovnih zadrugah posebne komisije strokovnjakov prvič določile manjše površine krompirjevih nasadov za seme. Ti prvi izbrani krompirjevi nasadi, čeprav še majhni, so s svojim zdravstvenim stanjem in obilnim pridelkom opozorili na zelo ugodne pogoje za pridelovanje semenskega krompirja v Poljanski dolini. Zato se je pričelo že v naslednjem letu pogodbeno pridelovanje semenskega krompirja, v katero so se vključili poleg zadružnih ekonomij tudi kmetje. Njihovo število je naraščalo iz leta v leto, s tem pa seveda tudi površina nasadov semenskega krompirja, kar lepo kaže spodnja tabela.

Površine izbranih nasadov semenskega krompirja v Poljanski dolini (v ha)
(v oklepaju podatki po ocenitvi)

Leto	Sorta								Skupaj ha		Število pridelovalcev v Poljanski dolini
	Früh-mölle	Poljanec rani	Bintje	Bohmov srednje rani	Jubel	Merkur	Alpha	Voran	Poljanska dolina	OLO Kranj	
1952	—	—	—	(0,15)	--	(0,40)	(0,50)	—	(1,40)	—	—
1953	—	—	—	(1,10)	(0,67)	(1,75)	—	—	(3,52)	—	—
1954	—	—	—	1,45	—	15,58	—	—	17,01	54,43	43
1955	0,12	—	1,15	1,51	—	19,38	—	—	22,16	87,28	56
1956	2,06	0,23	3,54	—	—	22,57	—	0,20	28,60	167,13	86
1957	4,72	1,97	10,03	—	—	44,06	—	0,55	61,55	239,55	174

V letu 1957 je semenska služba v Poljanski dolini vključevala že 174 pridelovalcev, ki so imeli skupno 61,33 ha nasadov izbranega semenskega krompirja. Pridelali so blizu 70 vagonov semenskega krompirja v skupni vrednosti 10,048.000 din, t. j. 22,8 % vsega semenskega krompirja v okraju Kranj.

Gospodarski pomen pridelovanja semenskega krompirja pa ni samo v tem, da se je v dolini razvila povsem nova proizvodnja, dvignil se je tudi povprečni pridelek krompirja na 1 ha površine, in sicer od predvojnih 62 mtc na 230 mtc v letu 1957. Če upoštevamo, da je v Poljanski dolini okrog 300 ha njiv posajenih s krompirjem, potem pridelamo danes na 81 ha površine prav toliko krompirja, kot ga je pred vojno pridelala vsa Poljanska dolina.

Pridelki krompirja na izbranih nasadih (v mtc/ha)

Leto	S o r t a							
	Frühmölle	Poljanec rani	Bintje	Böhmov sred. rani	Jubel	Merkur	Alpha	Voran
1953	—	—	—	213,6	247,7	253,1	—	—
1954	—	—	—	208,0	—	170,0	—	—
1955	130,0	—	198,2	167,4	—	219,0	—	—
1956	194,8	230,0	208,3	—	—	274,3	—	240,0
1957	160,0	166,9	178,8	—	—	250,5	—	260,0

Zanimiv je tudi sortni sestav krompirja, ki se pogodbeno prideluje v Poljanski dolini. Do leta 1955 tu sploh ni bilo zgodnjih jedilnih sort, prevladovala je pozna sorta »Merkur«. V letu 1957 pa je bilo izbranih že 16,72 ha nasadov zgodnjih sort ali 27,2 % celotne izbrane površine. Ker zahteva danes trg predvsem dobre jedilne sorte krompirja, je navedeno naraščanje površine, posajene z zgodnjimi sortami, še posebej pomembno. Znano pa je tudi, da je za zgodnje sorte potrebna mnogo boljša agrotehnika kot za pozne. Večanje površine, posajene z zgodnjimi sortami, je zato tudi razveseljiv dokaz, da se vzporedno s širjenjem pridelovanja semenskega krompirja izboljšuje in dviga agrotehnika krompirja.

Ob tem zmagovitem pohodu semenskega krompirja v Poljansko dolino moramo omeniti še posebej tri dogodke, ki so bistveno vplivali na razvoj semenske službe:

1. Ustanovitev selekcijske postaje v Poljanah marca 1955 v sklopu Kmetijskega inštituta Slovenije.

2. Izgradnja modernega skladišča za semenski krompir v Škofji Loki in ustanovitev Kmetijske proizvodjalne poslovne zveze za Poljansko dolino v Gorenji vasi novembra 1956.

3. Ustanovitev obrata »Elita-seme« v Poljanah februarja 1957 v sklopu Gospodarske poslovne zveze Kranj.

S tem so bili položeni trdni temeljni za nadaljnji razvoj in napredek pridelovanja semenskega krompirja ne samo v Poljanski dolini, marveč tudi za okraj Kranj v celoti. Poljanska dolina je postala središče proizvodnje elitnega krompirjevega semena na Gorenjskem, vir, ki bo vsako leto dajal na desetine vagonov elitnega krompirjevega semena predvsem pridelovalcem na Gorenjskem, deloma pa tudi v drugih pokrajinah Slovenije.



Selekcijsko polje v Javorjah. (Foto Lado Jamar)

vas Poljane nad Škofjo Loko, ki leži nekako sredi Poljanske doline. V ta namen je Kmetijska zadruga Poljane odstopila v Javorjah okrog 7 ha zemlje splošnega ljudskega premoženja, katero je do tedaj upravljala. Predvideno je bilo, da se bo selekcijsko delo opravljalo sprva v tem kraju, hkrati pa se bodo proučevale možnosti tudi drugod, tako da bi se selekcijska postaja dokončno ustalila tam, kjer bi bili pogoji za njeno uspešno delovanje kar najboljši.

Selekcijska postaja v Poljanah je začela z delom 1. marca 1955. Kakor povsod, je bil tudi tu začetek težak. Za selekcijsko polje je bilo treba preorati osem let staro ledino. Bili smo brez živine, brez hlevskega gnoja, brez gospodarskih in upravnih poslopij, brez izkušenih strokovnjakov in delavcev, skratka, razen zvrhane mere dobre volje ni bilo ničesar. Vse težave, ki jih, povsem razumljivo, ni bilo malo, smo z voljo premagovali v teku same proizvodnje. Vzporedno smo nabavljali material in ostale pripomočke za delo ter inventar, obnavljali skladišče, strokovno usposabljali delavce, urejali poslovni prostor v Poljanah in podobno. Pri tem sta nam nudila materialno pomoč Okrajna združna zveza Kranj in Okrajni ljudski odbor Kranj, Kmetijski inštitut Slovenije pa nam je sprva pomagal zlasti strokovno, po svojih možnostih pa tudi materialno. Končno moramo poudariti še veliko razumevanje in pomoč kmetijskih zadrug v Poljanah in Javorjah.

A vrnilo se v leto 1955, v čas, ko je bila ustanovljena selekcijska postaja Poljane!

Ko so jeseni leta 1954 odkrili krompirjevega raka v Planini pod Golico, je postalo jasno, da bo treba preseliti višinsko postajo za selekcijo krompirja na Javorniškem rovtu nad Jesenicami v drug kraj, ki bo dovolj oddaljen od žarišča te bolezni. To dejstvo, kakor tudi potreba po pridelovanju čimbolj zdravega krompirjevega semena v večjem obsegu nekje v višinskem področju, je narekovalo ustanovitev nove selekcijske postaje za krompir. Sporazumno z Okrajno združno zvezo v Kranju in Kmetijskim inštitutom Slovenije v Ljubljani je bilo določeno, da bo nova selekcijska postaja v Poljanski dolini, kjer so že dotedanje izkušnje pokazale, da obstajajo ugodni pogoji za pridelovanje zdravega semenskega krompirja. Kot izhodiščna točka je bila izbrana

Naloge, ki jih je prevzela selekcijska postaja, so bile že takoj ob ustanovitvi jasno določene in se bistveno ne bodo spremenile, dokler bo obstajala. Te so:

- a) proizvodnja elitnega krompirjevega semena ali vzdrževalna selekcija;
- b) vzgoja novih sort krompirja;
- c) znanstveno raziskovalno delo v obsegu, ki naj zagotovi uspešno izvršitev prvih dveh nalog, in
- č) razne kratkotrajnejše naloge v zveznem, republiškem, okrajnem in krajevnem merilu.

Triletno delo, ki je za nami, res še ni dolga doba, zato tudi rezultati še niso veliki, vendar bodo za širši krog bralcev gotovo zanimivi.

Proizvodnja izvirnega krompirjevega semena

Vsak pridelovalec krompirja ve, da nobena krompirjeva sorta ni trajna. Za doseg stalnih in visokih pridelkov je potrebna poleg ostalih agrotehničnih ukrepov tudi zamenjava semena. Sčasoma pa postane tudi ta nekoristna, ne glede na izvor semena določene sorte, ker pridelki kljub pogosti zamenjavi stagnirajo ali pa so celo iz leta v leto manjši. V prvem primeru pravimo, da se je izrodilo naše seme, v drugem pa govorimo o izroditvi neke sorte v celoti. Tedaj zahteva pridelovalec krompirja seme nove, neizrojene sorte.

Za glavne povzročitelje izrojevanja smatramo danes virusne bolezni. Te povzročča neka bolezenska snov, ki se razmnožuje v živih celicah okužene rastline. Povzročitelji virusnih bolezni so tako drobni, da jih z navadnim mikroskopom sploh ne opazimo. Vidni so šele pri 20.000-kratni povečavi, to je pod elektronskim mikroskopom.

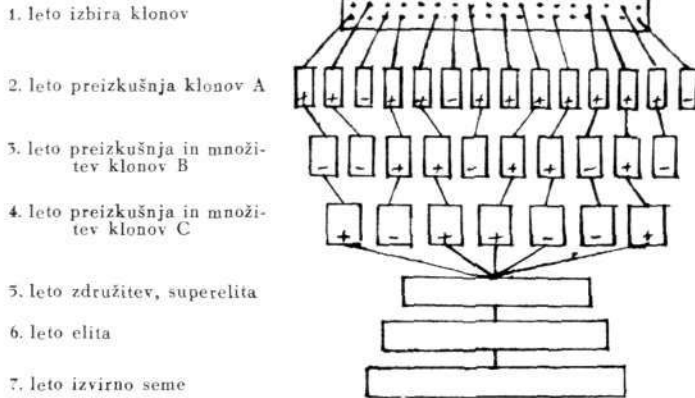
Nekateri virusi se širijo z dotikanjem in drgnjenjem bolnih in zdravih rastlinskih listov, druge raznašajo breskove listne uši, ki se naselijo poleti na krompirju, so pa tudi virusi, ki se širijo v nasadih na oba navedena načina. V letu okužbe se na okuženih rastlinah navadno ne pokažejo očitni znaki obolenja, dasiravno se kužna snov, virus, razleze po vsej rastlini, pa tudi v gomolje. Šele v naslednjem letu poženo iz okuženih gomoljev rastline, ki jim je videti, da niso zdrave. Občutljivejše so za sušo, laže podležejo krompirjevi plesni, predvsem pa se zmanjša njihova rodovitnost.

Te ugotovitve so zelo pomembne, kajti danes nismo več samo opazovalci izrojevanja krompirja, ampak lahko smelo posežemo v to dogajanje in ga, če že ne popolnoma, pa vsaj do neke mere obvladamo. Ta človekov poseg se imenuje vzdrževalna selekcija, njen končni proizvod pa je originalno ali izvirno seme.

Originalno seme mora ugoditi trem zahtevam: biti mora zdravo in rodno ter mora dati rastline, ki tudi po zunanjih in notranjih lastnostih ustrezajo sorti. Z vzdrževalno selekcijo torej ne ustvarjamo novih sort, ampak v najboljšem primeru izboljšujemo že obstoječe sorte. Težišče dela je v izločanju izrojenih in nerodovitnih rastlin ter rastlin, ki po svojem tipu ne ustrezajo.

Za doseg tega cilja smo izdelali v skladu z domačimi in tujimi izkušnjami poseben postopek (glej shemo). Iz sheme je razvidno, da prvo leto izberemo rastline, ki v največji meri ustrezajo našim zahtevam. Imenujemo jih izbranke. Le-te zgodaj izkopljemo ter vskladiščimo semenske gomolje vsake izbranke v posebni vrečki. Naslednjo pomlad posadimo gomolje vsake izbranke ločeno

na majhno parcelico. Tako dobimo kloni rodu A. Če najdemo v takem klonu le eno bolno rastlino, ga v celoti uničimo. V tretjem in četrtem letu množimo ustrezajoče kloni še vedno ločeno in nadaljujemo s selekcijo prav tako strogo kot v prvih dveh letih. Število klonov se zato zmanjšuje, število gomoljev preostalih klonov pa seveda iz leta v leto narašča. V tretjem letu govorimo o klonih rodu B, v četrtem pa o klonih rodu C. Četrto leto družimo na jesen gomolje ustrezajočih klonov rodu C in jih v petem letu ne sadimo več ločeno, ampak združeno kot superelito. Superelita nam da v šestem letu elitno, v sedmem pa izvirno seme.



Shema vzdrževalne selekcije

Umetnost vzdrževalne selekcije krompirja je v pravilni odbiri rastlin in klonov, ki morajo biti zdravi, rodni in morajo ustrezati zelenemu tipu. Rodnost ugotavljamo s štetjem in tehtanjem gomoljev, tip rastline pa presojamo po tem, koliko se je neka izbranka ali klon oddaljila ali približala zaželenemu tipu. Glavna naloga pa je seveda odbira zdravih rastlin in klonov. Pod besedo zdrav pa v tem primeru razumemo krompir, ki ni okužen z virusi.

Naše selekcijsko gradivo obsega več kot deset tisoč izbrank in klonov. Ob njem nam je v boju zoper viruse povsem jasno, da imamo opravka z zavratnim sovražnikom. Vemo namreč, da rastline, okužene z virusi, ne moremo več ozdraviti. Ker se krompir razmnožuje vegetativno, t. j. z gomolji, pomeni vsaka, še tako neznatna okužba z virusom veliko nevarnost, ker se prenaša na potomstvo. Edina pot v tem boju je kar najbolj zgodnja odstranitev vseh okuženih in sumljivih rastlin. Zato moramo tudi zgodaj in zanesljivo ugotoviti obolele rastline. Toda okužene rastline često ne kažejo znakov obolenja, ali pa so le-ti zaradi različnih zunanjih činiteljev tako zakriti, da jih ne opazi niti večše oko strokovnjaka. Zato je ugotavljanje zdravstvenega stanja krompirja po bolezenskih znakih, ki jih povzročajo virusi, zelo nezanesljivo in netočno.

To pomanjkljivost smo vsaj delno odpravili z uvedbo rastlinske serološke metode. Z njo hitro in neodvisno od bolezenskih znakov neposredno ugotavljamo virus v soku rastlin. Navedeno metodo smo uporabljali za ugotavljanje virusa, ki povzroča blagi mozaik (X-virus). Ta virus je pri nas zelo razširjen, bolezenski znaki pa so tako zakriti, da jih s prostim očesom največkrat ne opazimo. Na selekcijski postaji v Poljanah smo uredili poseben laboratorij,

kajti serološko ugotavljanje rastlinskih virusov zahteva v principu enak postopek kot serološka diagnoza virusnih obolenj pri ljudeh, ki jo ugotavljamo v bolnišnicah.

Razen omenjenega virusa smo v našem laboratoriju ugotavljali tudi virus zvijanja krompirjevih listov. Ta je najškodljivejši. Ker pa zanj še nikomur ni uspelo izdelati ustreznega protiseruma, ga danes ugotavljamo, podobno kakor v tujini, s posebnim barvilom — rizolom. To barvilo namreč obarva neko snov, ki se predčasno tvori v tkivu rastlin, okuženih z virusom zvijanja listov.

In kakšni so naši uspehi? Serološko smo pregledali za virus blagega mozaika (X-virus) nad 15.000 vzorcev, to je vse selekcijsko gradivo. Ugotovili smo, da je s tem virusom bilo okuženih nad 50 % krompirjevih rastlin sorte »Merkur«, okrog 50 % rastlin sorte »Bintje« in okrog 25 % rastlin sorte »Frühmölle«. Z izločitvijo vseh teh okuženih rastlin oziroma klonov smo v znatni meri izboljšali zdravstveno stanje našega selekcijskega gradiva. Naše delo je postalo s tem veliko bolj zanesljivo, seme kvalitetnejše, stroški vzdrževalne selekcije pa so se zmanjšali najmanj za črtino.

Končno moramo podčrtati, da je selekcijska postaja v Poljanah prva v Jugoslaviji uvedla serološko in barvno metodo ugotavljanja krompirjevih virusov in dokazala, da je brez uporabe teh metod proizvodnja povsem zdravega krompirja za seme brezuspešna.

Z vzdrževalno selekcijo smo začeli takoj po ustanovitvi selekcijske postaje leta 1955. Zaradi obsežnosti dela je bil spomladi leta 1957 osnovan v Poljanah poseben obrat Gospodarske poslovne zveze Kranj, »Elita seme«, ki je prevzel vzdrževalno selekcijo naslednjih sort: »Bintje«, »Frühmölle«, »Poljanec rani«, »Bled« (927-55), »Merkur« in »Voranc«. Obrat ima svoje središče v vasi Podvrh. Skrbi za odbiro izbrank in jih vzgaja do rodu C. Rod C in superelito vzgajajo na svojih njivah naši stalni sodelavci kmetje pod posebnimi pogoji, elitno seme pa bomo v bodoče pridelovali v kooperaciji s kmeti po vsej Poljanski dolini. Prvo izvirno seme, seveda še v manjši količini, bomo pridelali jeseni 1960, v naslednjih letih pa se bo ta količina večala do obsega, ki bo zadoščal vsakoletnim potrebam Gorenjske in povpraševanju v ostalih delih Slovenije. Proizvodnja izvirnega semena in temu primerna organizacija semenske službe bo nedvomno imela dalekosežne koristne gospodarske posledice za vso Poljansko dolino, seveda pa je njih obseg danes še težko oceniti.

Vzgoja novih sort krompirja

Vzgoja novih sort krompirja je dolgotrajno in zahtevno delo. S tem delom želimo dobiti nove sorte, ki bodo bolj rodne in odpornejše proti boleznim od tistih, ki jih imamo sedaj. V ta namen križamo dve sorti krompirja, od katerih ima vsaka čim več dobrih lastnosti. Nato iščemo med potomstvom rastline, ki so podedovale kar največ teh lastnosti obeh roditeljev.

Pod križanjem razumemo umetno oprашitev cvetov tiste sorte, ki služi kot mati, s cvetnim prahom sorte, ki služi kot oče. Če križanje uspe, se iz oprášenih cvetov na materini rastlini razvijejo jagode s semenom. Naslednje leto to seme posejemo tako kot n. pr. paradižnik. Iz vsakega semena zraste drugačna rastlina, selekcionar pa med njimi izbira najboljše. Povprečno računamo, da izberemo izmed 60.000 sejancev samo enega, ki se odlikuje z določenimi dobrimi lastnostmi pred drugimi. Gomolje takega sejanca množimo in

več let preizkušamo. Na podlagi rezultatov teh preizkušenj proglasi zvezna komisija za priznavanje sort tak križanec za novo sorto. Od križanja do potrditve križanca za novo sorto traja najmanj 10 let.

Z vzgojo novih krompirjevih sort smo začeli že leta 1955. Zaradi dolgotrajnosti tega dela pa še nimamo končnih rezultatov. Za uspešno križanje je seveda nujno, da razpolagamo s čim večjim številom sort z vsega sveta, ker le tako lahko izberemo najbolj ustrezne roditeljske pare. Seleksijska postaja Poljane razpolaga trenutno z 286 različnimi sortami krompirja in proučuje njihove biološke in gospodarske lastnosti. Ta sortiment je največji v Sloveniji in med največjimi v državi.

Znanstveno in raziskovalno delo

To delo moremo razdeliti v dve skupini: poskusništvo in proučevanje okolja. V zvezi s prvim smo v treh letih našega dela izvedli večje število poskusov, in sicer: republiški sortno-gnojilni, vrsto manjših gnojilnih, več sortnih in protifitoftorni poskus.

Najobsežnejši je bil republiški sortno-gnojilni poskus. Ta zajame vsako leto vse sorte krompirja, ki se danes v Sloveniji uradno razmnožujejo za seme, kakor tudi nove, obetajoče sorte. Navajamo triletno povprečje rezultatov tega poskusa.

Skupina sort	Sorta	Povprečni pridelek v tmc/ha			Povprečje gnojeno negnojeno	Vrstni red
		negnojeno	gnojeno	razlika		
Rane	Frühmölle	222,1	255,5	33,4	238,8	6
	Bintje	233,8	271,3	37,5	252,0	4
	Böhmov rani	210,9	243,4	32,5	227,2	7
Srednje rane	Böhmov srednje rani	218,6	261,4	42,8	240,0	5
	927/3	128,2	186,7	58,5	157,4	8
Pozne	Merkur	288,6	323,0	34,4	305,8	2
	Voran	295,4	328,7	33,3	312,0	1
	Ackersegen	245,4	282,5	37,1	263,9	3

Negnojeno: gnojeno samo s hlevskim gnojem (250 tmc/ha).

Gnojeno: gnojeno s hlevskim gnojem (250 tmc/ha) in 400 kg/ha superfosfata, 300 kg/ha 40 % kalijeve soli in 200 kg/ha apneno amonijevega solitra (nitramonkal).

Gnojenje z umetnimi gnojili je povišalo pridelek gomoljev za povprečno 3470 kg/ha.

Protifitoftorni poskus traja že dve leti. Z njim skušamo ugotoviti najprimernejši čas za škropljenje proti krompirjevi plesni (fitoftori) in učinek tega škropljenja. Ugotovili smo, da se je zaradi pravočasnega škropljenja povečal pridelek pri sorti »Bintje« za povprečno 30,8 tmc/ha.

Sortne poskuse smo izvajali predvsem s sortami, ki smo jih dobili iz inozemstva. Med njimi se je zlasti izkazala sorta »Oberarnbacher Frühe«. Danes

je v Sloveniji že na sortni listi in jo tudi uradno potrjujejo za seme. Ker je bila prvič preizkušena na naši postaji, od koder se je pozneje že precej razširila po dolini, so ji nadeli ime »Poljanec rani«.

Druga skupina znanstvenega in proučevalnega dela je proučevanje okolja. Vzdrževalna selekcija in vzgoja novih sort ima pogoje za uspeh le v predelih, ki so primerni za semenski krompir. Kateri so ti predeli? Danes vemo za več takih področij, ki po vsem svetu slovijo kot dobra za semenski krompir. To so n. pr. država Main v ZDA, Irska, Holandija in druge. Pri proučevanju podnebja in drugih činiteljev se je pokazalo, da imajo vse te pokrajine mnogo skupnega, in sicer: srednjo maksimalno temperaturo v juliju med 17 in 20° C, povprečno razliko med srednjo mesečno minimalno in maksimalno temperaturo v času rasti med 5 in 13° C in vsaj 90 dni brez mraza. Zemlja je v teh predelih večinoma rahla, ilovnata ali ilovnato peščena, listnih uši, zlasti breskovih, ki prenašajo viruse, pa ni ali pa jih je zelo malo (manj kot 10 na 100 listov).

Pri proučevanju podnebja na podlagi večletnih podatkov meteorološke postaje v Javorjeh smo ugotovili, da znaša pri nas srednja maksimalna temperatura v juliju v povprečju manj kot 23° C, razlika med srednjo minimalno in srednjo maksimalno temperaturo v najtoplejših mesecih od 7 do 9° C, obdobje brez mraza pa okrog 190 dni. Dežja je dovolj neposredno pred cvetenjem in v začetku cvetenja krompirja, kar omogoča dober nastavek gomoljev in visoke pridelke. Listnih uši je malo, zlasti breskovih. Kolikor se pojavijo v večjem številu, se to zgodi šele sredi avgusta. Zemlja je ilovnato peščena do peščeno ilovnata. Analiza vzorcev zemlje, vzetih po vsej dolini, kaže, da je v tleh mnogo kalija, zlasti tam, kjer so se tla razvila na skrilu. Fosforja ni ali pa ga je zelo malo. Tla so srednje humozna in slabo kisla, se pravi, da jim v večji ali manjši meri primanjkuje apna. Kislost tal narašča v smeri proti Gabrški gori in Sv. Florijanu, kjer je pomanjkanje apna že tako veliko, da bi bilo nujno potrebno zemljo apniti. — Na podlagi teh ugotovitev lahko trdimo, da se Poljanska dolina v ničemer bistveno ne razlikuje od svetovno znanih predelov za proizvodnjo semenskega krompirja.

Ti odlični naravni pogoji pa so bili do nedavnega povsem nepravilno izkoriščani, zato je bila tudi kakovost semenskega krompirja slaba. Vzroki so bili predvsem naslednji: slaba, predvsem nepravočasna priprava zemlje za sajenje, uporaba slabega semena, rezanje gomoljev za seme, izredno gosto sajenje, nepravilna uporaba umetnih gnojil, kasno izkopavanje, slabo vskladiščenje gomoljev za seme itd.

V zvezi z navedenim je bila zato ena izmed naših prvih nalog tudi temeljita sprememba zastarele agrotehnike in uvedba nove, ki si vztrajno utira pot tudi po dolini. Glavni principi te sodobne agrotehnike, preizkušene na selekcijski postaji, so:

- a) priprava zemlje za krompir že jeseni, po možnosti že v septembru;
- b) pravilna uporaba hlevskega gnoja in umetnih gnojil;
- c) vskladiščenje gomoljev za seme v gajbica, in sicer v zračnih in svetlih kletih;
- č) siljenje gomoljev h kalenju pred sajenjem;
- d) sajenje celih gomoljev v primerni razdalji in
- e) zgodnji izkop oziroma uničenje krompirjevke.



Maj v Javorjah in pod Mladim vrhom. (Foto Lado Jamar)

V tem kratkem sestavku ni bilo mogoče obdelati vseh vprašanj proizvodnje semenskega krompirja v Poljanski dolini. Vsako leto se nam namreč odpre nova stran vprašanj v neizčrpni knjigi narave. In na ta vprašanja je treba vedno čim prej odgovoriti z novimi, sodobnejšimi ukrepi in prijemi. Težav torej ni malo, vendar niso nepremagljive. Za to nam jamčijo ugodni prirodni činitelji in že do sedaj doseženi uspehi pri proizvodnji semenskega krompirja.

Literatura

Prof. ing. Juan J. Burgos: Kratak kurs iz agrometeorologije. Savezna uprava Hidrometeorološke službe. Beograd 1953. — Bilten Republiške komisije za potrjevanje semenskega blaga, 1953—1957. — Prof. dr. E. van Slogteren: The Serological Diagnosis of Plant Diseases Caused by Viruses. Lisse.